

Bijlage 2 - Reisverslag werkbezoek Caribisch Nederland

Van 8 tot en met 13 mei jl. heb ik een bezoek gebracht aan Saba, Sint Eustatius en Bonaire, om mij een beter beeld te vormen van de armoedeproblematiek op de eilanden en om kennis te maken met inwoners, bestuurders en relevante organisaties op het gebied van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Met deze brief breng ik beknopt verslag uit van dit werkbezoek.

Armoede

De armoede in Caribisch Nederland en handelingsperspectieven om deze terug te dringen, was het dwarsdoorsnijdende thema bij vrijwel alle gesprekken en werkbezoeken tijdens dit kennismakingsbezoek.

In gesprekken met de bestuurders van de openbare lichamen en de eilandsraden, die ik op elk eiland heb gevoerd, kwamen zonder uitzondering de hoge kosten van levensonderhoud veelal als eerste aan de orde. De zorgen daarover zijn duidelijk toegenomen als gevolg van mondiale ontwikkelingen, met name de fors gestegen energiekosten. Over de energietoeslag voor huishoudens met lage inkomens, een regeling die ook voor Caribisch Nederland geldt en door de openbare lichamen zal worden uitgevoerd, heb ik in dit kader met bestuurders gesproken. Specifieke kostenposten die op de eilanden veel zorgen baren, zijn de kosten voor huisvesting, van levensmiddelen en van het vervoer tussen de eilanden, mede als gevolg van recente prijsstijgingen bij WinAir. Maar ook andere zaken die het leven en ondernemen in Caribisch Nederland kostbaar maken, zoals het gebrek aan financiële en notariële dienstverlening, kwamen aan bod, ook in de gesprekken die ik met ondernemers en hun vertegenwoordigers heb gevoerd.

De inkomenssituatie van inwoners is een tweede thema dat nadrukkelijk aan de orde is gekomen. Veel inwoners van Caribisch Nederland moeten rondkomen van twee of soms zelfs drie banen, iets wat ik ook in persoonlijke gesprekken met inwoners heb ervaren. De gesprekspartners op de eilanden drukten me op het hart om vaart te maken met het realiseren van het ijkpunt sociaal minimum. Hierbij werd ook regelmatig van verschillende kanten aangegeven dat er ruimte zou zijn om het Wettelijk minimumloon (Wml) wezenlijk verder te verhogen.

Arbeidsbemiddeling en het bevorderen van ondernemerschap als een manier om inwoners te helpen om een (beter) inkomen te verwerven, kwam ook aan de orde. Daarbij vroegen de gesprekspartners – naast bestuurders en eilandsraden, ook uitvoerende organisaties, zoals de Saba Reach Foundation op Saba en het Plenchi di Trabou op Bonaire – ook aandacht voor inwoners die alleen met extra begeleiding de stap zouden kunnen zetten naar betaald werk, al dan niet bij een reguliere werkgever. Op Saba en Sint Eustatius heb ik in dat kader toegezegd om te ondersteunen bij pilotprojecten met betrekking tot een sociale werkplaats.

Ten slotte heb ik met de eilanden gesproken over manieren om beter samen te werken bij het bestrijden van armoede. Dit mede naar aanleiding van een werkbezoek met Akseso, de nieuwe uitvoeringsorganisatie in het sociaalmaatschappelijke domein op Bonaire, waarbij ik van dichtbij, tijdens huisbezoeken, een beter beeld heb gekregen van de ernst van de armoedeproblematiek op Bonaire en de inzet van het openbaar lichaam om armoede te bestrijden.

Ook heb ik gesproken over de samenwerking tussen de RCN-unit SZW (de uitvoeringsorganisatie van SZW in Caribisch Nederland) en de openbare lichamen en hun uitvoeringsorganisaties. Daarbij heb ik aangegeven te hechten aan een goede samenwerking om dienstverlening te optimaliseren en elkaar tijdig te informeren over de uitwerking van beleid in de praktijk. Hierbij is ook de mogelijkheid van overheveling van de bijzondere onderstand naar de openbare lichamen ter sprake gekomen. Dat is wat mij betreft zeker een optie, zodra de uitvoering van de zijde van het openbaar lichaam daarvoor op orde is. In het geval van het openbaar lichaam Saba geldt dat zij deze taak al op korte termijn zou kunnen overnemen. Hiervoor dient nog slechts een eilandsverordening te worden aangenomen.

Sociale dialoog

Op Sint Eustatius heb ik gesproken met een vertegenwoordiger van de Central Dialogue Statia en op Bonaire met de verschillende geledingen van de Centraal Dialoog Bonaire. Daarnaast heb ik een

bijzondere vergadering van de Centraal Dialoog Bonaire bijgewoond, waarbij ik samen met de leden van de Centraal Dialoog een verklaring heb ondertekend. Deze verklaring geeft uitdrukking aan het belang dat ik hecht aan de Centraal Dialoog als adviserend orgaan voor lokale overheid en Rijksoverheid en de door ons gedeelde ambitie om de bestaanszekerheid op Bonaire te versterken. Op Saba heb ik gesproken met vertegenwoordigers van de Saba Business Association.

In al deze gesprekken heb ik aangegeven flinke stappen te willen zetten om de inkomenspositie van werkenden en niet-werkenden in Caribisch Nederland te verbeteren. Ook heb ik elk eiland gevraagd om een advies over de ruimte om het Wml te verhogen per 1 januari 2023. De eilandelijke visies hierop betrek ik graag bij de besluitvorming over de verhoging van het Wml per 2023 en de verhoging van de minimumuitkeringen, die in beginsel de verhoging van het Wml volgen. Dit verzoek heb ik ook schriftelijk gedaan bij de Centraal Dialogen van Sint Eustatius en Bonaire en bij het openbaar lichaam Saba (op Saba is geen geformaliseerde sociale dialoog).

Kinderopvang

Tijdens mijn werkbezoek heb ik op elk eiland kennis genomen van de stand van de kinderopvang en buitenschoolse opvang, onder meer door werkbezoeken aan kinderopvangorganisaties. Ik heb ook gesproken met vertegenwoordigers van de werkgevers in deze sector en met projectmanagers van BES(t) 4 Kids. De samenwerking rond kinderopvang werd op elk eiland als een *good practice* beschreven van integrale samenwerking tussen Rijk en openbare lichamen rond een concreet maatschappelijk vraagstuk. In de gesprekken kwamen ook verschillende uitdagingen naar voren, waarover ik bij de behandeling van de Wet Kinderopvang BES, ook graag met uw Kamer in gesprek ga. Denk hierbij aan de inspanningen die nodig zijn om de kwalificaties van de medewerkers te verbeteren en goede medewerkers voor de sector te behouden. In dat kader heb ik toen aangekondigd dat de subsidie voor de kinderopvangorganisaties per 1 juli 2022 met 10% te verhogen, zodat ook de arbeidsvoorwaarden in sector op korte termijn verbeterd kunnen worden. Ook de huisvesting van de kinderopvang wordt als een knelpunt gezien en zal de organisaties en de openbare lichamen voor een grote uitdaging plaatsen.

Dubbele kinderbijslag intensieve zorg

Zoals aangekondigd in de brief van de staatssecretaris van Koninkrijksrelaties en Digitalisering¹, heb ik tijdens het werkbezoek ook met de openbare lichamen gesproken over de invoering van een wettelijke regeling voor dubbele kinderbijslag voor kinderen met een intensieve zorgbehoefte. De invoering van deze regeling vergt een wetstraject en kan helaas niet eerder dan per 1 juli 2023 gerealiseerd zijn. Ik heb met de openbare lichamen verkend of een tijdelijke maatregel, waarbij huishoudens met zorgkinderen een eenmalige uitkering ontvangen, denkbaar en uitvoerbaar is en welke rol de openbare lichamen of uitvoeringsorganisaties kunnen spelen om de doelgroep hiervoor in kaart te brengen. Ik heb naar aanleiding van deze gesprekken besloten om nog in 2022 een dergelijke tegemoetkoming te realiseren. De regeling hiervoor is bijna af.

Een gezamenlijke opgave

Niet alleen het thema armoede liep als rode draad door mijn bezoek. Dat geldt ook voor de behoefte van verschillende stakeholders aan meer samenwerking – zowel op de eilanden, tussen departementen, als tussen eilanden en Rijk – om de bestaanszekerheid duurzaam te verbeteren. In mijn gesprekken kwam duidelijk de wens naar voren tot een integrale aanpak om de bestaanszekerheid in Caribisch Nederland te verbeteren, waaraan meerdere ministeries maar ook de lokale overheid en lokale partijen een bijdrage leveren. De voortgangsrapportage van dit jaar geeft mijns inziens ook blijk van dit gedeelde commitment.

¹ Kamerstukken II, 2021/22, 35925-IV, nr. 62.